

Bruxelles, 9. srpnja 2025.
(OR. en)

11459/25

COMPET 718
IND 268
MI 523
ENT 128
CHIMIE 68
CLIMA 265
EMPL 358
ENER 365
ENV 688
FISC 165
POLCOM 157
RECH 324
SAN 451
SOC 511
UD 151

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	9. srpnja 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 530 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Akcijski plan za europsku kemijsku industriju

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 530 final.

Priloženo: COM(2025) 530 final

Strasbourg, 8.7.2025.
COM(2025) 530 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Akcijski plan za europsku kemijsku industriju

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Aksijski plan za europsku kemijsku industriju

1. UVOD

Kemijska industrija osnova je raznih drugih industrija. Kao četvrta po veličini proizvodna industrija EU-a, uključena je u proizvodnju više od 96 % gotovih proizvoda, što je čini temeljem industrijske otpornosti i konkurentnosti EU-a. Kemikalije su neophodne za niz primjena u strateškim sektorima kao što su obrana, čista tehnologija i digitalizacija. Europa stoga mora zadržati snažnu kemijsku industriju. Istodobno, ta industrija mora prijeći na model čistog i kružnog gospodarstva, prihvatiti inovacije, povećati svoju globalnu konkurentnost i osigurati zaštitu zdravlja ljudi i okoliša.

Danas se taj sektor suočava sa znatnim poteškoćama, koje ugrožavaju njegov konkurentski položaj i otpornost. Njegov se udio na svjetskom tržištu od 2003. smanjio za više od 50 %; druge regije, kao što je Kina, postale su glavni akteri. Visoke cijene energije i sirovina, geopolitičke napetosti i slaba tržišna potražnja narušile su konkurentnost proizvođača sa sjedištem u EU-u, što je dovelo do smanjenja stopa iskorištenosti proizvodnje. U posljednje dvije godine najavljeno je zatvaranje više od 20 velikih proizvodnih pogona¹ u EU-u, uključujući peći za pirolizu i druga postrojenja na početku proizvodnog lanca u kojima se proizvode temeljni elementi.

Ovaj akcijski plan temelji se na Kompasu konkurentnosti², Planu za čistu industriju³ i strateškom dijalogu s kemijskom industrijom koji je predsjednica von der Leyen održala 12. svibnja 2025. U njemu se utvrđuju konkretne mjere za osiguravanje globalne konkurentnosti europske kemijske industrije i održavanje i unapređivanje snažne europske proizvodne baze djelovanjem u četiri glavna područja: 1. povećanje otpornosti: zadržavanje ključne proizvodnje u EU-u, otvaranje novih tržišta i zaštita industrije EU-a; 2. osiguravanje opskrbe energijom, podupiranje dekarbonizacije i prelaska na čisto i kružno gospodarstvo; 3. stvaranje vodećih tržišta i promicanje inovacija te 4. pojednostavnjenje regulatornog okvira.

Uz akcijski plan objavljuju se skupni zakonodavni prijedlog o kemikalijama⁴, za pojednostavnjenje npr. zahtjeva za označivanje, i delegirani akt o niskougljičnom vodik⁵.

(1) Procjenjuje se da je na tim velikim lokacijama izgubljeno 10 000 – 20 000 radnih mjesta.

(2) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Kompas konkurentnosti za EU”, COM(2025) 30 final.

(3) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Plan za čistu industriju: zajednički plan za dekarbonizaciju i konkurentnost”, COM(2025) 85 final.

(4) Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredaba (EZ) br. 1272/2008, (EZ) br. 1223/2009 i (EU) 2019/1009 u pogledu pojednostavnjenja određenih zahtjeva i postupaka za kemijske proizvode, COM(2025) 531.

(5) DELEGIRANA UREDBA KOMISIJE (EU) .../... o dopuni Direktive (EU) 2024/1788 Europskog parlamenta i Vijeća utvrđivanjem metodologije za procjenu ušteda emisija stakleničkih plinova zbog niskougljičnih goriva, C(2025) 4674.

Objavljuje se i prijedlog osnovne uredbe o Europskoj agenciji za kemikalije (ECHA)⁶, kojom se dodatno pojednostavnjuje upravljanje regulatornim okvirom za kemikalije.

2. POVEĆANJE OTPORNOSTI

2.1. Zadržavanje ključne proizvodnje u EU-u

EU mora održavati i unaprijediti svoje osnovne kapacitete za proizvodnju kemikalija kako bi i dalje bili otporni i postali konkurentniji. Osnovni elementi, kao što su petrokemikalije, amonijak i klor, temelj su brojnih vrijednosnih lanaca, od lijekova do baterija. Međutim, EU je u zadnje tri godine izgubio najmanje 8 – 10 % kapaciteta za pirolizu, a zbog mogućih budućih zatvaranja ukupni gubitak mogao bi iznositi više od 20 % kapaciteta iz 2021. Većina preostalih peći za pirolizu u EU-u, koje su koncentrirane u nekoliko regija i često integrirane s rafinerijama nafte, zastarjela je, uvelike se oslanja na naftu kao primarnu sirovinu i manje je učinkovita od globalnih konkurenata⁷.

Te strukturne slabosti nisu ograničene na peći za pirolizu. Bilo je znatnih prekida i drugih ključnih vrsta proizvodnje⁸, što je lančano djelovalo na cijeli kemijski sektor. To ne utječe samo na sektore kao što su plastika, polimeri, potrošačke kemikalije i kemikalije za posebne namjene, nego ugrožava i 200 000 izravnih radnih mjesta⁹.

Kako bi se očuvali i modernizirali strateški proizvodni kapaciteti i lanci vrijednosti, dekarbonizirao sektor, smanjile ovisnosti¹⁰ i privukle odgovarajuće vještine, Komisija će uspostaviti **Savez za ključne kemikalije**¹¹. Taj će savez djelovati kao strateška krovna organizacija koja omogućuje suradnju s državama članicama i dionicima kako bi se mogli mapirati i smanjiti rizici od zatvaranja proizvodnih kapaciteta u tom sektoru. Savez će olakšavati i rasprave o važnim trgovinskim pitanjima, kao što su ravnopravni uvjeti na globalnoj razini, ovisnosti u lancu opskrbe i prava intelektualnog vlasništva, tako što će industriji i Komisiji pomagati da u ranoj fazi otkriju potencijalno štetan porast uvoza. Taj će se rad temeljiti na planu „Tranzicijski put za kemijsku industriju”.

Savez će pomoći u razvoju **kriterija za utvrđivanje kemijskih lokacija i molekula** koje su ključne za strateške ciljeve EU-a. Ti bi kriteriji trebali odražavati njihovu važnost za strateške sektore na kraju proizvodnog lanca, kao i razinu ovisnosti u trgovini EU-a. Na temelju iskustva iz drugih strateških industrija, kao što su sirovine ili nulta neto stopa emisija, mogli bi uzeti u obzir i nove čimbenike otpornosti koji su relevantni za kemijski sektor, kao što su rijetke ili ograničene replikacijske proizvodne lokacije ključne za lance vrijednosti u Uniji.

Na temelju tih kriterija Savez će doprinijeti **mapiranju ključnih molekula**, kao što su one koje su neophodne za strateške lance vrijednosti i ovise o jednoj trećoj zemlji ili nekolicini dobavljača¹². Takve molekule zatim bi se pobliže pratile u okviru sustava carinskog nadzora i mogle bi poslužiti kao osnova za mogući zakonodavni prijedlog.

⁽⁶⁾ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o Europskoj agenciji za kemikalije i izmjeni uredaba (EZ) br. 1907/2006, (EU) br. 528/2012, (EU) br. 649/2012 i (EU) 2019/1021, COM(2025) 386.

⁽⁷⁾ Posebno peći za pirolizu etana, koje su uobičajene u SAD-u i na Bliskom istoku.

⁽⁸⁾ Među ostalim, olefina, aromata, metanola, amonijaka i klora.

⁽⁹⁾ Izvješće CEFIC-a: *The Competitiveness of the EU Chemical Industry*.

⁽¹⁰⁾ Na primjer, o gnojivima.

⁽¹¹⁾ U skladu s pravilima tržišnog natjecanja i međunarodnim obvezama EU-a.

⁽¹²⁾ Kad je riječ o ključnim sirovinama, o njima se raspravlja u informacijskim sustavima za sirovine – RMIS – <https://rmis.jrc.ec.europa.eu/>.

Savez će podupirati i EU i države članice u usklađivanju prioriteta ulaganja i usmjeravati koordinaciju mehanizama potpore EU-a s nacionalnim projektima, uključujući važne projekte od zajedničkog europskog interesa. Dva potencijalna važna projekta od zajedničkog europskog interesa mogla bi koristiti kemijskom sektoru. Prvo, Zajednički europski forum za važne projekte od zajedničkog europskog interesa (JEF-IPCEI) razmatra vrijednosni lanac biotehnologije kako bi se utvrdili mogući projekti. Drugo, Forum je podržao projekt s kružnim naprednim materijalima, za koji se trenutno izrađuje projektni plan. Države članice mogu osmisliti mjere potpore za važne projekte od zajedničkog europskog interesa za tehnologije koje su ključne za čistu tranziciju ili važne infrastrukturne projekte. Realizacija važnog projekta od zajedničkog europskog interesa ovisit će o fiskalnom kapacitetu država članica sudionica.

Treće, Komisija će pomoći državama članicama i regijama u određivanju **ključnih kemijskih lokacija EU-a**. One bi se temeljile na već postojećim industrijskim klasterima i platformama, kao što je Europska mreža regija s kemijskom industrijom. Takvi lokalni industrijski ekosustavi imaju bitnu ulogu u održavanju otpornih lanaca vrijednosti u sektorima kao što su čiste tehnologije ili zrakoplovno-svemirski, obrambeni ili zdravstveni sektor, za koje je potrebna brza i modernizirana proizvodna baza.

Za mnoge od tih lokacija potrebna su ulaganja u modernizaciju, smanjenje onečišćenja i dekarbonizaciju uz povećanje konkurentnosti. Trebalo bi staviti na raspolaganje ciljanu potporu za modernizaciju lokacija za koje postoji rizik od zatvaranja i za olakšavanje njihove zelene tranzicije, u skladu s pravilima o državnim potporama ako su primjenjiva.

U EU-u postoji oko 150 kemijskih parkova, u kojima su koncentrirane industrijske djelatnosti, radna mjesta i centri izvrsnosti i inovacija. Komisija će pomoći u zaštiti i podupiranju razvoja tih ekosustava modernizacijom i dekarbonizacijom, koristeći se kohezijskim sredstvima u okviru postojećeg pravnog okvira i na temelju predložene komunikacije o moderniziranoj kohezijskoj politici¹³, polazeći od iskustva Fonda za pravednu tranziciju u području dekarbonizacije, usavršavanja/prekvalifikacije i izgradnje kapaciteta, Inovacijskog fonda i Fonda InvestEU. Komisija trenutno već podupire dekarbonizaciju kemijske industrije Fondom za pravednu tranziciju i procesom pravedne tranzicije.

Ulaganja bi se mogla poduprijeti zajedničkim radom industrije, akademske zajednice, *start-up* poduzeća i regionalnih tijela na stvaranju regionalnih planova za ključne kemijske lokacije EU-a. To bi trebalo dovesti do boljeg usklađivanja lokalnih potreba s dostupnim resursima, infrastrukturom i instrumentima, a inovativnim i *start-up* poduzećima omogućilo bi da uvedu nova rješenja za modernizaciju ključnih proizvodnih procesa, ubrzavanje dekarbonizacije, digitalizacije i kružnosti te promicanje sigurnijih i održivijih kemikalija. Taj suradnički rad može pomoći u boljem povezivanju s instrumentima financiranja EU-a. U tom bi pogledu Komisija mogla obavijestiti države članice o relevantnim mogućnostima financiranja i smanjiti rizik da obećavajući projekti propadnu zbog administrativne složenosti ili fragmentacije potpore.

(¹³) Komunikacija Komisije „Modernizirana kohezijska politika: Preispitivanje u sredini programskog razdoblja”, COM(2025) 163 final, 1. travnja 2025.

Ova će inicijativa pomoći i administrativnom potporom za druge mjere, kao što su bolja suradnja istraživača i industrije, promicanje inovacija, podupiranje MSP-ova i usavršavanje/prekvalifikacija lokalne radne snage¹⁴.

Provedba akcijskog plana oslanjat će se i na alat za koordinaciju konkurentnosti, kako je predstavljen u Kompasu konkurentnosti, kako bi se ublažila ovisnost kemijskog sektora o vanjskim čimbenicima i podržao njegov prelazak na održiviju i konkurentniju budućnost.

Komisija će poduzeti sljedeće:

- uspostaviti Savez za ključne kemikalije na razini EU-a kao stratešku krovnu strukturu za suradnju s državama članicama i dionicima u cilju uklanjanja rizika od zatvaranja proizvodnih kapaciteta u tom sektoru i raspravljanja o važnim trgovinskim pitanjima (četvrto tromjesečje 2025.).

Savez će učiniti sljedeće:

- uspostaviti potporu za države članice i dionike u razvoju kriterija za utvrđivanje ključnih proizvodnih lokacija i ključnih molekula u EU-u (četvrto tromjesečje 2025.),
- pomoći državama članicama i dionicima u mapiranju ključnih molekula, koje će biti osnova za pojačano praćenje u okviru sustava carinskog nadzora, diversifikaciju opskrbe, kao i mogući zakonodavni prijedlog o ključnim molekulama (2026.),
- pomoći državama članicama i regijama u uspostavi ključnih kemijskih lokacija EU-a, kako bi se olakšala ulaganja i inovacije, poboljšao pristup financiranju i doprinijelo modernizaciji ključnih proizvodnih kapaciteta (2026.).

2.2. Međunarodna trgovina: otvaranje novih tržišta i zaštita industrije EU-a

Europska kemijska industrija među vodećim je izvoznicima i industrijama koje najviše doprinose trgovinskoj bilanci Europe. Vrijednost izvoza kemikalija iz EU-a, osim farmaceutskih i medicinskih proizvoda, 2023. je dosegla 285 milijardi EUR, dok je na uvoz utrošena 241 milijarda EUR. Trgovinski višak uglavnom se pripisuje segmentima na kraju proizvodnog lanca (kemikalije široke potrošnje i kemikalije za posebne namjene), polimerima i intermedijerima, dok trgovinski deficit u segmentima na početku proizvodnog lanca odražava ovisnost EU-a o prijevoznicima uvezene energije i sirovina (fosilna energija i sirovine, biološke sirovine) koje se upotrebljavaju za proizvodnju drugih kemikalija.

Kako bi industrija ponovno postala konkurentna unutar EU-a i na međunarodnoj razini, neophodan je pristup prekomorskim tržištima za izvoz i uvoz, uz jačanje jednakih uvjeta, primjerice u području zaštite intelektualnog vlasništva. Kako bi se to postiglo, EU će poduzeti posebne mjere za taj sektor, kako je opisano u nastavku.

Osiguravanje pristupa izvoznim tržištima

Komisija će nastaviti širiti EU-ovu mrežu sporazuma o slobodnoj trgovini kako bi smanjila prepreke trgovini i ocijenila relevantne aspekte postojećih trgovinskih sporazuma s ciljem

(¹⁴) U okviru Pakta za vještine regionalno partnerstvo pod vodstvom Europske mreže regija s kemijskom industrijom ima glavnu obvezu pomoći regijama u suočavanju s izazovima koje predstavlja prelazak te industrije na zelenu i digitalnu praksu.

promicanja trgovine kemikalijama, uključujući osiguravanje pristupa sirovinama koje su neophodne za kemijsku industriju.

Ako sporazumi o slobodnoj trgovini trenutačno nisu mogući, Komisija će u suradnji s dionicima nastojati podupirati kemijsku industriju drugim vrstama sporazuma, olakšavati pristup tržištu i promicati trgovinu pomoću alternativnih, prilagođenih oblika suradnje s našim partnerima. To bi moglo uključivati sporazume o sektorskoj regulatornoj suradnji s ciljem smanjenja nepotrebnih prepreka pojednostavnjenju trgovine kemikalijama, kao i strateška partnerstva za ključne sirovine ili partnerstva za čistu trgovinu i ulaganja (CTIP) kako bi se osigurala diversifikacija lanca opskrbe ključnim sirovinama.

Zaštita trgovine

U slučajevima u kojima je to opravdano, Komisija će nastaviti brzo i učinkovito koristiti instrumente trgovinske zaštite, kao što su antidampinške, antisubvencijske ili zaštitne mjere. To bi trebalo zaštititi naše industrije od nepoštenog globalnog tržišnog natjecanja i osigurati da naše tržište ne služi kao izvozno odredište za preusmjeravanje trgovine i višak globalnog kapaciteta koji uzrokuje država.

Komisija je od 1. siječnja 2024. do 30. lipnja 2025. pokrenula 18 ispitnih postupaka trgovinske zaštite u vezi s uvozom kemikalija iz trećih zemalja. Uz to, 30. lipnja 2025. na snazi je bilo 46 mjera koje se odnose na kemikalije. Većina tih slučajeva odnosi se na uvoz iz Kine, vjerojatno zbog velikog viška kapaciteta. Dok se industrija EU-a suočavala sa sve većim troškovima, kineski proizvođači naglo su snizili svoje cijene. To smanjenje cijena potpuno je odvojeno od globalnih kretanja na tržištu sirovina, što upućuje na damping.

Komisija će ojačati instrumente trgovinske zaštite EU-a kako bi brže i djelotvornije odgovorila na nepoštenu praksu određivanja cijena u kemijskom sektoru. Intenzivirat će i brzu i učinkovitu primjenu instrumenata trgovinske zaštite, među ostalim bliskom suradnjom sa Savezom za kemijsku industriju, kako bi se otkrila takva praksa. Komisija će i dalje odlučno djelovati protiv prakse izbjegavanja antidampinških mjera primjenom postupaka za sprečavanje izbjegavanja mjera.

Kako bi osigurala pravodobno djelovanje na temelju točnih podataka, Komisija će nastaviti pomno pratiti uvoz kemikalija u okviru svoje novoosnovane Radne skupine za nadzor uvoza i koristeći posebni sustav praćenja uveden u ožujku 2025. za određene industrijske kemikalije. To će se praćenje proširiti na dodatne molekule, posebno na one s popisa ključnih molekula, nakon što se o njemu postigne dogovor.

Carina i nadzor tržišta

Za uvozne proizvode koji se stavljaju na tržište EU-a moraju se poštovati ista pravila kao i za proizvode proizvedene u EU-u. To je pitanje vjerodostojnosti, otpornosti industrije i zaštite potrošača. EU i njegove države članice pojačat će provedbu zakonodavstva EU-a o kemikalijama kako bi se uklonile rupe u zakonima koje omogućuju neusklađen uvoz, posebno putem internetskih platformi ili nereguliranih posrednika, jer se time može narušiti tržišno natjecanje i naštetiti proizvođačima iz EU-a koji poštuju propise. Digitalna putovnica za proizvode pomoći će u postizanju tog cilja poboljšanjem transparentnosti duž lanaca vrijednosti i pružanjem pouzdanih i usporedivih informacija o proizvodima iz EU-a i izvan EU-a.

Za to je potrebno pojačati kontrole na granici, među ostalim pomoću carinske reforme i boljeg nadzora tržišta. Osim toga, EU bi trebao početi provoditi ciljane provjere kemikalija

koje se temelje na riziku, polazeći od inicijativa kao što su one iz Komunikacije o e-trgovini¹⁵. To uključuje razvoj usklađenih provedbenih prioriteta, kao što su provjere tvari u proizvodima, ograničenih kemikalija ili pogrešno označenih smjesa. Time će se lakše spriječiti da proizvodi koji ulaze u EU zaobilaze sigurnosna pravila, narušavaju unutarnje tržište i oslabljuju poticaje za inovacije. Kako je opisano u Strategiji jedinstvenog tržišta, Komisija je odlučna poduzeti djelotvorne mjere za povećanje usklađenosti proizvoda korištenjem sinergija s kapacitetima EU-ovih i nacionalnih carinskih tijela i tijela za nadzor tržišta te potencijalno osnivanjem tijela EU-a za nadzor tržišta¹⁶.

Kako bi se povećala usklađenost uvezene robe s relevantnim pravilima EU-a, Komisija će ojačati provedbu boljom suradnjom i razmjenom informacija među nacionalnim tijelima, ECHA-om i carinskim tijelima. To će uključivati jačanje koordinacije putem skupina za administrativnu suradnju i poboljšanje sustava kao što su Informacijski i komunikacijski sustav za tržišni nadzor (ICSMS) i sustav brzog uzbunjivanja Safety Gate. Osim toga, Komisija će promicati bolju provedbu postojećih pravila, među ostalim na temelju Uredbe REACH, putem okruženja jedinstvenog sučelja EU-a za carinu i njegova budućeg oblikovanja u kontekstu reforme carinske unije te centra EU-a za carinske podatke i drugih carinskih sustava. Osim toga, sljedeći ciklus EMPACT-a (Europska multidisciplinarna platforma za borbu protiv kaznenih djela), za razdoblje 2026. – 2029., prilika je za jačanje okvira za borbu protiv krivotvorene robe, uključujući kemikalije.¹⁷

Komisija će poduzeti sljedeće:

- nastaviti suradnju s međunarodnim partnerima kako bi se osigurao pristup globalnim tržištima sklapanjem sektorskih sporazuma o suradnji ako sporazumi o slobodnoj trgovini nisu mogući,
- pojačati praćenje kemikalija u okviru Radne skupine za nadzor uvoza, među ostalim za odgovore u okviru trgovinske zaštite radi ranog otkrivanja potencijalno štetnog porasta uvoza (treće tromjesečje 2025.),
- podupirati razvoj usklađenih kontrola kemikalija koje se temelje na riziku kako bi se povećala usklađenost uvezene robe s relevantnim pravilima EU-a (četvrto tromjesečje 2025),
- koordinirati paket mjera za provedbu i nadzor tržišta, među ostalim integracijom Uredbe REACH putem okruženja jedinstvenog sučelja EU-a za carinu i njegova budućeg oblikovanja u kontekstu reforme carinske unije te centra EU-a za carinske podatke i drugih carinskih sustava, kao i davanjem prednosti kemikalijama u nacionalnim planovima rada za nadzor tržišta (četvrto tromjesečje 2025.).

3. OSIGURAVANJE CJENOVNO PRISTUPAČNE OPSKRBE ENERGIJOM I PODUPIRANJE DEKARBONIZACIJE

Visoke cijene energije znatno narušavaju troškovnu konkurentnost proizvođača kemikalija sa sjedištem u EU-u. Na energiju otpada oko 75 % troškova proizvodnje u sektoru petrokemikalija EU-a. Prirodni plin predstavlja više od 70 % varijabilnih troškova amonijaka, a električna energija više od 60 % troškova proizvodnje u industriji. Veća

(¹⁵) Sveobuhvatan paket instrumenata EU-a za sigurnu i održivu e-trgovinu, COM(2025) 37 final.

(¹⁶) COM(2025) 500 final.

(¹⁷) Vidjeti i Komunikaciju Komisije „Sveobuhvatan paket instrumenata EU-a za sigurnu i održivu e-trgovinu”, COM(2025) 37 final, 5. veljače 2025., str. 12.

ulaganja u energetska međupovezanost i lance opskrbe s partnerima iz južnog susjedstva u okviru novog pakta za Mediteran bit će velika prednost u tom smislu.

Kemijska industrija ne ovisi samo o uvezenim fosilnim gorivima kao izvoru energije, na primjer za proizvodnju topline u proizvodnim procesima, nego i o ulaznim sirovinama za većinu kemijskih proizvoda. Zbog te dvostruke ovisnosti sektor je iznimno osjetljiv na nestabilnost cijena fosilnih goriva i poremećaje u lancu opskrbe. Iako bi kemijska industrija EU-a trebala postupno prekinuti te ovisnosti, važno je da se u okviru tranzicijskih politika uzmu u obzir trenutačne potrebe tog sektora za energijom i sirovinama kako bi se osigurala otpornost, dekarbonizacija i konkurentnost.

3.1. Osiguravanje cjenovno pristupačne opskrbe energijom

Akcijskim planom za priuštivu energiju¹⁸, donesenim u veljači 2025., nastoje se postići niže cijene za europske potrošače energije, među ostalim za kemijsku industriju. Osim toga, Komisija će nastaviti agregirati potražnju za plinom za poduzeća iz EU-a kako bi se smanjili ukupni troškovi energije.

Smjernice o državnim potporama za neizravne troškove sustava EU-a za trgovanje emisijama (ETS)¹⁹ omogućuju državama članicama da određenim energetski intenzivnim sektorima (uključujući odabrane kemijske sektore ili proizvode, kao što su rafinirani naftni derivati, određene anorganske osnovne kemikalije, neki industrijski plinovi ili polietilen) nadoknade povećanje cijena električne energije uzrokovano primjenom sustava EU-a za trgovanje emisijama. Postojeći okvir za državne potpore ne uključuje neke kemijske sektore. Međutim, budući da pretpostavke o cijenama iz tih smjernica više ne odražavaju trenutačne tržišne uvjete, a cijene sad utječu i na sektore kao što su organske kemikalije ili gnojiva, Komisija će do kraja godine ažurirati smjernice o državnim potporama za troškove ETS-a kako bi, među ostalim, uključila dodatne kemijske sektore.

Istodobno, okvir za državne potpore u sklopu Plana za čistu industriju (CISAF)²⁰ omogućuje državama članicama da odobre privremenu pomoć za troškove električne energije energetski intenzivnim industrijama izloženima tržišnom natjecanju, uz minimalnu cijenu od 50 EUR/MWh, pod uvjetom da ponovno ulažu u dekarbonizaciju. Okvir omogućuje i državne potpore za uvođenje niza dekarbonizacijskih tehnologija, kao što su elektrifikacija, vodik, biomasa, hvatanje, upotreba i skladištenje ugljika, te smanjenje rizika ulaganja u projekte za čistu energiju ili dekarbonizaciju. Općenito, te će mjere pomoći u provedbi ulaganja u dekarbonizaciju kako bi se ublažili postojeći pritisci troškova energije i poduprla kontinuirana proizvodnja kemikalija u EU-u.

Brže izdavanje dozvola

Za kemijsku industriju često su potrebna nova postrojenja ili naknadno opremanje i modernizacija postojeće infrastrukture. Za to su potrebne nove dozvole.

(18) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Akcijski plan za priuštivu energiju – Iskorištavanje svih prednosti energetske unije radi osiguravanja cjenovno pristupačne, učinkovite i čiste energije za sve Europljane”, COM(2025) 79 final.

(19) Komunikacija Komisije „Smjernice za određene mjere državne potpore povezane sa sustavom trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2021.”, C(2020) 6400 final.

(20) Komunikacija Komisije „Okvir za mjere državne potpore kojima se podupire plan za čistu industriju (okvir za državne potpore u sklopu plana za čistu industriju)”, C(2025) 7600.

EU je već donio zakonodavstvo za ubrzavanje i pojednostavnjenje postupka izdavanja dozvola za neka industrijska postrojenja, Akt o industriji s nultom neto stopom emisija²¹ i revidiranu Direktivu o industrijskim emisijama²². Revidiranom Direktivom o industrijskim emisijama²³ osniva se novi Inovacijski centar za industrijsku transformaciju i emisije (INCITE). INCITE će utvrđivati i evaluirati inovativne tehnike kako bi pokazao njihov potencijal i promicao uvođenje tih tehnika u većim razmjerima. Najdjelotvornije i najodrživije inovativne tehnike uključit će se u zaključke o najboljim raspoloživim tehnikama.

U paketu za obrambenu pripravnost Komisija je predložila ubrzani sustav izdavanja dozvola za obrambenu pripravnost kako bi se omogućilo brzo povećanje industrijskih kapaciteta kao odgovor na hitne sigurnosne potrebe. Na temelju iskustva s Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija Komisija će kasnije ove godine predložiti akt o ubrzavanju dekarbonizacije industrije, s konkretnim mjerama za uklanjanje uskih grla u izdavanju dozvola povezanih s dekarbonizacijom energetski intenzivnih industrija. Poteškoće u izdavanju dozvola povezane s procjenama utjecaja na okoliš razmotrit će se u okviru skupnog paketa za okoliš u četvrtom tromjesečju 2025.

Kako bi se ubrzalo uvođenje projekata elektrifikacije, ključno je ubrzati pristup kemijskih postrojenja mreži i osigurati da mogu brzo dobivati čistu energiju za preobrazbu svojih proizvodnih procesa. U okviru paketa mjera za europske mreže Komisija će 2025. predložiti mjere za ubrzavanje pristupa mrežama, skladištenju i obnovljivim izvorima energije.

Vodik

Osim što se upotrebljava za proizvodnju električne energije, vodik je potreban za troškovno učinkovitu transformaciju kemijske industrije EU-a. Kao proizvođač i potrošač vodika, kemijski sektor u dobrom je položaju da podupire razvoj gospodarstava EU-a temeljenih na vodik. Vodik će biti ključan za dekarbonizaciju raznih kemijskih proizvoda, na primjer proizvodnjom niskougljičnih dušičnih gnojiva.

Komisija će podupirati uvođenje vodika iz obnovljivih izvora i niskougljičnog vodika te razvoj s tim povezane infrastrukture. Pokrenula je i studiju za procjenu djelotvornosti okvira za vodik kako bi se utvrdile moguće prepreke za širu primjenu vodika iz obnovljivih izvora i procijenila potreba za prilagodbom regulatornog okvira.

Osim toga, uskoro će biti objavljen treći poziv u okviru banke za vodik za potporu proizvodnji vodika u Europi. Na dan objave ovog akcijskog plana Komisija donosi i delegirani akt o niskougljičnom vodik. Kako bi ulagačima pružila sigurnost i promicala primjenu tih tehnologija. Proizvodnja i isporuka vodika također su jedan od glavnih ciljeva predstojeće inicijative za transmediteransku suradnju u području energije i čistih tehnologija.

Osim drugih oblika potpore, pravila o besplatnoj dodjeli emisijskih jedinica u ETS-u EU-a ažurirana su kako bi se osigurala tehnološka neutralnost mjera zaštite od izmještanja emisija ugljika. Stoga se za proizvodnju vodika elektrolizom mogu dobivati besplatne

(²¹) Uredba (EU) 2024/1735 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o uspostavi okvira mjera za jačanje europskog ekosustava za proizvodnju tehnologija s nultom neto stopom emisija, SL L, 2024/1735, 28.6.2024.

(²²) Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama i emisijama iz stočarstva (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja).

(²³) Kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2024/1785.

emisijske jedinice u okviru ETS-a EU-a na referentnoj razini utvrđenoj tradicionalnim tehnologijama.

Komisija će poduzeti sljedeće:

- ažurirati smjernice o državnim potporama za naknadu neizravnih troškova u okviru ETS-a kako bi se uključile dodatne kemikalije (četvrto tromjesečje 2025.),
- predložiti uklanjanje poteškoća povezanih s izdavanjem okolišnih dozvola, među ostalim za projekte dekarbonizacije u okviru skupnog paketa za okoliš (četvrto tromjesečje 2025.),
- predložiti ubrzavanje i pojednostavnjenje drugih aspekata izdavanja dozvola (uključujući digitalizaciju) za projekte dekarbonizacije u okviru akta o ubrzavanju industrijske dekarbonizacije (četvrto tromjesečje 2025.),
- predložiti olakšavanje pristupa mreži projektima elektrifikacije energetske intenzivnih industrija (četvrto tromjesečje 2025.).

3.2. Potpora za dekarbonizaciju i prelazak na kružno gospodarstvo

Za postizanje ciljeva nulte neto stope emisija i prelazak na model kružnog gospodarstva potrebna su ulaganja. Istodobno, prelazak na sigurnije i održivije kemikalije pruža znatne mogućnosti kemijskoj industriji EU-a i korisnicima na kraju proizvodnog lanca.

Kao jedan od sektora u kojima je najteže smanjiti emisije, kemijska industrija zahtijeva tehnološki neutralan, postupan i tranzicijski pristup dekarbonizaciji. Prijelazna rješenja, kao što su peći za pirolizu etana, bit će posebno važna u procesu preobrazbe sektora.

Osim toga, za postizanje nulte neto stope emisija i smanjenje strateških ovisnosti bit će potrebno postupno odmicanje od fosilnih izvora energije i primarnih fosilnih sirovina, ako je to tehnički i gospodarski izvedivo. Za to su neophodni alternativni čisti izvori ugljika, kao što su biomasa, reciklirani otpad i ugljik iz hvatanja i upotrebe ugljika. U tu će svrhu Komisija osmisliti poticaje za stvaranje održivog poslovnog modela za prelazak kemijske industrije EU-a na čistu energiju.

Financijska potpora EU-a

Iz proračuna EU-a podupiru se inovacijski projekti i projekti dekarbonizacije u različitim fazama inovacija.

Potpora u okviru programa rada Obzora Europa za razdoblje 2026. – 2027. za prelazak na dekarbonizaciju industrije u ranijim fazama inovacija iznositi će otprilike 370 milijuna EUR. Uz to, kako je najavljeno u Planu za čistu industriju, u okviru programa rada za razdoblje 2026. – 2027. Komisija će objaviti vodeći poziv na podnošenje prijedloga u sklopu Obzora Europa u vrijednosti od oko 600 milijuna EUR za potporu projektima koji su spremni za uvođenje. Tim pozivom dopunit će se trenutačni rad u području istraživanja i inovacija koji se financira u okviru programa Obzor Europa, a njegov će cilj biti poticanje sinergija između Okvirnog programa za istraživanja i ulaganja i Inovacijskog fonda stvaranjem portfelja projekata od istraživanja i inovacija do uvođenja. Poziv će se odnositi na sve energetske intenzivne industrije, uključujući kemijsku industriju.

Inovacijski fond, uspostavljen u okviru ETS-a EU-a, pruža poticaje za ulaganje u dekarbonizaciju industrije. U kontekstu preispitivanja ETS-a 2026. Komisija će uzeti u obzir posebnosti energetske intenzivne industrije i predložiti daljnje poboljšanje tih

instrumenata bankom za dekarbonizaciju industrije kako bi se za taj proces osigurala sredstva u iznosu do 100 milijardi EUR. U 2025. pokrenut će se pilot-projekt za novu banku za dekarbonizaciju industrije s dražbom od milijardu EUR za dekarbonizaciju glavnih industrijskih procesa, posebno toplinske energije, koja je i u kemijskom sektoru među glavnim potraživanim vrstama energije i glavnim izvorima emisija stakleničkih plinova²⁴.

U okviru Fonda InvestEU mobiliziraju se javna i privatna ulaganja u inovacije i čistu tranziciju, među ostalim u potporu *start-up* i *scale-up* poduzećima u području čistih tehnologija. U izmjeni Uredbe o programu InvestEU, o kojoj su zakonodavci trenutno raspravljaju, predloženo je povećanje Fonda InvestEU i njegove ponude na tržištu (posebno jamstava, poduzetničkog duga i vlasničkih financijskih proizvoda) mobiliziranjem dodatnih 50 milijardi EUR ulaganja kako bi se, među ostalim, poduprli ciljevi Plana za čistu industriju i ciljevi i inicijative koje provodi Grupa Europske investicijske banke, kao što je TechEU. Revidirani Fond InvestEU moći će pružiti potporu ulaganjima u korist energetske intenzivne industrije, primjerice podupiranjem opreme za elektroenergetske mreže, jamstava za čistu tehnologiju i korporativnih ugovora o kupnji energije iz obnovljivih izvora.

Budući fond za konkurentnost podupirat će dekarbonizaciju. Mogla bi se uspostaviti i namjenska javno-privatna inicijativa za promicanje ulaganja u modernizaciju kemijskog sektora. Time se ne dovodi u pitanje paket iz prijedloga sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira.

Biogospodarstvo i biomasa

Biološke sirovine mogu biti valjane alternative fosilnom ugljičnom materijalu²⁵. Uz pravilno osmišljavanje i upotrebu materijala na biološkoj osnovi iz lokalnih i održivih izvora, one mogu smanjiti ovisnost o globalnim lancima vrijednosti (na primjer, zamjenom fosilnog plina bioplinom i biomasom) i emisije stakleničkih plinova.

Upotreba alternativa na biološkoj osnovi omogućuje proizvodnju sigurnijih i održivijih kemikalija. Na primjer, u mikroboj fermentaciji mikroorganizmi se koriste za pretvaranje šećera i biljnih materijala u vrijedne kemikalije, čime se smanjuje potreba za procesima na bazi nafte. Enzimi u enzimskim procesima sve se više upotrebljavaju u proizvodnji kemikalija na biološkoj osnovi kao katalizatori koji olakšavaju održivije reakcije. Ti procesi često troše manje energije i proizvode manje štetnih nusproizvoda od tradicionalnih metoda.

Tehnološki napredak omogućuje poduzećima da oporabljaju otpad i pretvaraju otpadne materijale, kao što su poljoprivredni ostaci i otpad od hrane, u vrijedne biokemikalije i biognojiva. Time se smanjuje potreba za primarnim sirovinama i povećava vrijednost otpada. Osim toga, postoji potencijal za iskorištavanje postojećih proizvodnih kapaciteta za upotrebu alternativnih sirovina i materijala na biološkoj osnovi. Istodobno se mora zajamčiti zaštita bioraznolikosti i sigurnost opskrbe hranom.

⁽²⁴⁾ [cfde57b3-d80f-43e1-9ee4-cd96c42c6ca8_en](#)

⁽²⁵⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Izgradnja budućnosti uz pomoć prirode: poticanje biotehnologije i bioproizvodnje u EU-u” (COM(2024) 137 final).

Buduća **Strategija za biogospodarstvo** (četvrto tromjesečje 2025.) namijenjena je povećanju učinkovitosti iskorištavanja resursa i iskorištavanju znatnog potencijala rasta zamjene fosilnih materijala biomaterijalima i povezanih industrija. Time se može dodatno smanjiti ovisnost kemijske industrije EU-a o uvezenim sirovinama. U strategiji će se definirati vizija i smjernice za povećanje proizvodnje održivih biomaterijala i razvoj biotehnologija te promicati inovacije i ulaganja u primjene visoke vrijednosti, među ostalim za kemikalije. Osim toga, razmotrit će se kako osigurati pristup kemijske industrije biomaterijalima za primjene s dodanom vrijednošću, kao što su biokemikalije.

Komisija je već istaknula²⁶ potencijal održive biomase kao alternativne sirovine²⁷, uz mogućnost dobrovoljnog označavanja proizvoda od bioloških sirovina kako bi se stvorila vodeća tržišta. Istražit će daljnje mogućnosti za poticanje uporabe održive biomase kao sirovine.

Potpora za kružnost

Kemijsko recikliranje može imati važnu ulogu u smanjenju ovisnosti EU-a o primarnim fosilnim resursima za proizvodnju plastike i uporabi proizvoda na kraju životnog vijeka. Na primjer, za otpadnu plastiku koju je teško reciklirati i koja nije prikladna za mehaničko recikliranje ili za koju je potrebno ispuniti posebne zahtjeve u pogledu kvalitete kemijskog recikliranja može biti posebno korisno. Time bi se doprinijelo ciljevima EU-a za recikliranje plastičnog otpada i povećanje recikliranog sadržaja u plastici.

U svrhu promicanja djelotvornog uvođenja kemijskog recikliranja Komisija pokreće javno savjetovanje o provedbenom aktu na temelju Direktive o plastici za jednokratnu uporabu²⁸ radi uspostave jasnog, znanstveno utemeljenog i tehnološki neutralnog okvira za raspodjelu masene bilance kako bi se uzeo u obzir sadržaj recikliranja iz kemijskog recikliranja, čime bi se omogućilo stvaranje vodećeg tržišta i kemijski sektor postao kružniji. Donošenje provedbenog akta predviđeno je za četvrto tromjesečje 2025.

Prijedlog akta o kružnom gospodarstvu obuhvatit će i ponudu i potražnju stvaranjem jedinstvenog tržišta za otpad i poticanjem upotrebe recikliranih i sekundarnih materijala. To je važna prilika za kemijsku industriju, koja ima središnju ulogu u omogućavanju kružnih rješenja u svim lancima vrijednosti.

Hvatanje, upotreba i skladištenje ugljika

Hvatanje, upotreba i skladištenje ugljika među temeljnim su tehnologijama s nultom neto stopom emisija za smanjenje ovisnosti o fosilnim gorivima i doprinos otpornosti europskih industrija, posebno onih u kojima je teže uvesti električnu energiju i smanjiti emisije, kao što je kemijska industrija, kako je navedeno u Komunikaciji o industrijskom upravljanju

(²⁶) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Izgradnja budućnosti uz pomoć prirode: poticanje biotehnologije i bioproizvodnje u EU-u” (COM(2024) 137 final).

(²⁷) Vidjeti i Viziju za poljoprivredu i hranu, donesenu u veljači 2025., u kojoj su utvrđene perspektive za proširenje biogospodarstva, uporabu nusproizvoda i otpada, ubrzavanje pristupa biopesticida tržištu i podupiranje šire primjene niskougljičnih gnojiva iz recikliranih hranjivih tvari i digestata iz bioplina.

(²⁸) Direktiva (EU) 2019/904 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš, SL L 155, 12.6.2019., str. 1.

ugljikom²⁹ iz 2024. Hvatanje i upotreba ugljika mogu poboljšati i industrijsku simbiozu povezivanjem izvora industrijskih emisija s otkupljivačima u lokalnim lancima vrijednosti.

Za to je potreban strukturiran pristup planiranju infrastrukture koji obuhvaća i ponudu i potražnju mreža uhvaćenog CO₂ i vodika. Kao prvi korak, u delegiranom aktu na temelju Akta o industriji s nultom neto stopom emisija, koji će uskoro stupiti na snagu, navode se obveze proizvođača plina i nafte iz EU-a u pogledu ispunjavanja cilja EU-a za skladištenje CO₂ do 2030. Nadalje, Komisija namjerava pripremiti poseban zakonodavni režim kako bi se osigurao postupan razvoj tržišta EU-a za CO₂ i infrastrukture za CO₂, čime bi se uspostavilo povjerenje i pružila dugoročna predvidljivost za početak lanca vrijednosti.

Za uspješnu primjenu hvatanja i upotrebe ugljika potreban je i poticajan regulatorni okvir. Postojeća pravila o ETS-u ne priznaju uhvaćeni CO₂ u netrajnim proizvodima, kao što su proizvodi kemijske industrije.

U okviru preispitivanja ETS-a 2026. Komisija će procijeniti izvedivost uključivanja gospodarenja otpadom³⁰ u ETS EU-a i, u tom kontekstu, kako najbolje nagraditi uhvaćeni CO₂ u netrajnim proizvodima. Osim toga, procijenit će mogućnost da se trajnim uklanjanjem ugljika nadoknade preostale emisije iz sektora u kojima je teško smanjiti emisije.

Komisija će poduzeti sljedeće:

- donijeti novu Strategiju EU-a za biogospodarstvo kako bi definirala viziju i smjernice za povećanje proizvodnje održivih biomaterijala, razvoj biotehnologija i promicanje inovacija i ulaganja u primjene visoke vrijednosti, među ostalim za kemikalije (četvrto tromjesečje 2025.),
- predložiti akt o kružnom gospodarstvu kako bi se pokrenula tržišta sekundarnih materijala i potaknula kružnost kemikalija (2026.),
- podupirati sigurno i djelotvorno uvođenje kemijskog recikliranja na temelju Direktive o plastici za jednokratnu uporabu: pokrenuti javno savjetovanje (treće tromjesečje 2025.) i donijeti provedbeni akt o kemijskom recikliranju na temelju Direktive o plastici za jednokratnu uporabu (četvrto tromjesečje 2025.),
- u okviru preispitivanja ETS-a procijeniti izvedivost obračunavanja emisija iz netrajnih proizvoda u kojima je uhvaćen i upotrijebljen ugljik na kraju proizvodnog lanca (drugo/treće tromjesečje 2026.).
- razviti financijske poticaje za promicanje uvođenja nefosilnog ugljika te vodika iz obnovljivih izvora i niskougljičnog vodika,
- poboljšati regulatorni okvir za hvatanje, prijevoz, upotrebu i skladištenje ugljika, među ostalim predlaganjem regulatornog okvira za razvoj tržišta i infrastrukture za CO₂ u EU-u.

(²⁹) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Prema ambicioznom industrijskom upravljanju ugljikom u EU-u”, COM(2024) 62 final.

(³⁰) Spaljivanje otpada i drugi postupci gospodarenja otpadom, posebno odlaganje otpada na odlagališta, koje oslobađa emisije metana i dušikovih oksida.

4. VODEĆA TRŽIŠTA I INOVACIJE

4.1. Vodeća tržišta i ekološko oporezivanje

Ulaganja u nefosilne sirovine i niskougljične tehnologije često su ograničena nedostatkom otkupljivača, zbog čega je vodećim poduzećima teško iskoristiti „zelenu premiju” i kapitalizirati ulaganja. Stoga će se, u skladu s logikom predstojeće reforme javne nabave, aktom o ubrzavanju industrijske dekarbonizacije uvesti zahtjevi na razini EU-a u pogledu sadržaja, u skladu s međunarodnim pravnim obvezama Unije, kao i kriteriji za otpornost i održivost s ciljem poticanja i zaštite čiste europske opskrbe energetski intenzivnim proizvodima i europske potražnje za industrijama na kraju proizvodnog lanca.

Oporezivanje može doprinijeti razvoju inovativnih niskougljičnih rješenja za **kemijsku industriju EU-a**. Kako bi poduprla taj cilj, Komisija je predložila preporuku Komisije o poreznim poticajima za potporu Planu za čistu industriju. Ta inicijativa predstavlja poruku politike poduzećima i potiče ih da ubrzaju prelazak na čiste tehnologije, dekarbonizaciju industrije i održiv rast. Preporučuje se odobravanje poreznih kredita za proizvođače čistih tehnologija, kao i ubrzana amortizacija za teške industrije, kao što je kemijski sektor, kad ulažu u opremu za čiste tehnologije.

Komisija će poduzeti sljedeće:

- na razini EU-a uvesti zahtjeve u pogledu sadržaja te kriterije za otpornost i održivost radi promicanja vodećih tržišta za određene sektore u okviru akta o ubrzavanju industrijske dekarbonizacije (četvrto tromjesečje 2025.).

4.2. Inovacije

Inovacije su ključne za konkurentnost kemijske industrije. One su osnova za razvoj revolucionarnih proizvodnih tehnologija, primjerice onih koje se temelje na zelenoj kemiji, kao što su fotokemija, elektrokemija i razvoj novih proizvoda, uključujući napredne materijale. Inovacije koriste i daljnjim korisnicima i potrošačima jer pružaju sigurnije i održivije alternative.

EU pruža znatnu potporu inovacijama u ranoj fazi u kemijskoj industriji, od razvoja novih koncepata do pilot-projekata u okviru programa Obzor Europa, posebno pomoću europskih partnerstava kao što su Zajedničko poduzeće za Europu kao kružno biogospodarstvo (CBE JU)³¹, Process4Planet³² i Inovativni materijali za Europu (IAM4EU)³³.

⁽³¹⁾ Zajedničko poduzeće za Europu kao kružno biogospodarstvo (CBE JU) je javno-privatno partnerstvo EU-a i Konzorcija za bioindustriju (BIC) vrijedno 2 milijarde EUR. Financira projekte za promicanje konkurentnih kružnih bioindustrija u EU-29. CBE JU financira se u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. i djeluje u skladu s pravilima programa Obzor Europa za razdoblje 2021. – 2031.

⁽³²⁾ Cilj je partnerstva Processes4Planet (P4Planet) preobraziti procesne industrije EU-a kako bi se do 2050. postigla kružnost i opća klimatska neutralnost na razini EU-a te istodobno povećala globalna konkurentnost. P4Planet je javno-privatno partnerstvo između A.SPIRE-a (kao privatnog subjekta) i Komisije u kontekstu 4. klastera (digitalizacija, industrija i svemir) programa Obzor Europa. <https://www.aspire2050.eu/p4planet/about-p4planet>.

⁽³³⁾ Inovativni materijali za Europu (IAM4EU) je javno-privatno partnerstvo u okviru programa Obzor Europa za razdoblje 2025. – 2027. s ciljem unapređenja inovacija u području naprednih materijala, uključujući proizvodnju, procese i održivost.

Međutim, proširenje inovativnih primjena na industriju i dalje je velik izazov. Riječ je o osjetljivoj fazi procesa inovacija jer uključuje visoke razine ulaganja i znatnu neizvjesnost, u pogledu tehnološke uspješnosti i budućeg prihvatanja na tržištu.

Komisija će osnovati centre EU-a za inovacije i zamjenu kako bi se prevladale prepreke inovacijama, ubrzao razvoj sigurnijih i održivijih rješenja te istražili suradnički pristupi zamjeni ciljanih kemikalija. Ti centri, po uzoru na INCITE, pomoći će poduzećima, posebno MSP-ovima, u ispitivanju perspektiva, utvrđivanju i evaluaciji alternativa, poticanju partnerstava i razmjeni znanja. U inovacijskim centrima radit će se na kemikalijama koje su ***sigurne i održive po dizajnu*** i pružati tehničke smjernice od rane faze inovacija. Okvir za siguran i održiv dizajn promicat će suradnju među dizajnerima proizvoda, kemijskim poduzećima, znanstvenicima i istraživačkim organizacijama. Komisija će olakšati pristup potrebnoj digitalnoj i fizičkoj infrastrukturi za razvoj, testiranje i širenje inovacija u području sigurnog i održivog dizajna.

Centri će istraživati i suradničke pristupe zamjeni ciljanih kemikalija, a mogli bi postati i domaćini EU-ove mreže centara za zamjenu kako bi se pružila prilagođena tehnička, znanstvena i financijska potpora poduzećima, posebno MSP-ovima, koja žele zamijeniti opasne tvari sigurnijim alternativama.

Revidiranom preporukom Komisije o okviru za kemikalije koje su sigurne i održive po dizajnu (2025.) povećat će se učinkovitost inovacijskog procesa za sigurnije i održivije alternative, a time i konkurentnost kemijske industrije EU-a. U okviru programa Obzor Europa za razdoblje 2025. – 2027. osigurat će se oko 120 milijuna EUR za potporu razvoju i ubrzanju otkrivanja alternativa zabrinjavajućim tvarima, čemu će doprinijeti i umjetna inteligencija i digitalizacija.

Komisija će uvesti ***zajedničku podatkovnu platformu za kemikalije*** u okviru inicijative „jedna procjena po tvari” kako bi pristup podacima o kemikalijama postao jednostavniji i transparentniji.

Predstojećim aktom o naprednim materijalima, koji će se donijeti 2026., poticati će se i nagrađivati inovacije u kemijskom sektoru. Napredni materijali omogućuju inovativna rješenja za učinkovitiju, održiviju i konkurentniju industriju. Komisija će predložiti akt o naprednim materijalima kojim će se uspostaviti sveobuhvatan okvir za potporu cijelom lancu vrijednosti, od istraživanja i razvoja i *start-up* poduzeća do proizvodnje i uvođenja, te poticati i nagrađivati inovacije u sektoru kemikalija.

Ažurirane procjene sigurnosti kemikalija

Inovacije imaju ključnu ulogu i u povećanju sigurnosti kemikalija jer unapređuju upravljanje rizicima od kemikalija i podupiru razvoj sigurnijih kemikalija. Za poticanje inovacija u procjeni rizika od kemikalija važno je i jačanje suradnje u cijelom lancu vrijednosti kemikalija. Partnerstvo za procjenu rizika od kemikalija (PARC) vodeća je inicijativa EU-a u tom području. Okuplja ministarstva, nacionalne agencije za javno zdravlje i procjenu rizika, istraživačke organizacije i akademsku zajednicu.

Metodologije novog pristupa ili pristupi ispitivanju koji ne uključuju životinje nude moderne, znanstveno utemeljene alate za pružanje informacija za procjenu rizika od kemikalija. Važni su za ubrzavanje procjena rizika i dobivanje informacija koje nedostaju te su troškovno učinkoviti. Komisija će nastaviti raditi na modernizaciji ispitivanja kemikalija i ubrzanju prelaska na pristupe koji ne uključuju životinje. U okviru inicijative „jedna procjena po tvari” Komisija će pokrenuti zajedničku podatkovnu platformu za

kemikalije kako bi se poboljšao pristup podacima o kemikalijama. Istodobno će predstaviti plan za postupno ukidanje ispitivanja na životinjama za procjene kemijske sigurnosti do 2026. Blisko će surađivati s dionicima na promicanju alternativnih metoda kako bi se izbjegla nepotrebna ispitivanja i smanjili troškovi ispitivanja. U planu će iznijeti potrebe za razvojem i validacijom ispitnih metoda koje ne uključuju životinje, u skladu sa zahtjevom Vijeća.

Komisija će poduzeti sljedeće:

- ubrzati i proširiti kemijske inovacije u okviru dobrovoljnih inovacijskih centara EU-a za kemikalije (prvo tromjesečje 2026.),
- predložiti akt o naprednim materijalima kako bi se potaknule i nagradile inovacije u kemijskom sektoru (četvrto tromjesečje 2026.),
- uvesti zajedničku podatkovnu platformu za kemikalije kako je utvrđeno u paketu „jedna procjena po tvari”,
- predstaviti plan za postupno ukidanje ispitivanja na životinjama (prvo tromjesečje 2026.).

5. POJEDNOSTAVNJENJE I RACIONALIZACIJA REGULATORNOG OKVIRA

Pojednostavnjenje je u središtu regulatornog programa Komisije, s jasnim ciljem smanjenja administrativnog opterećenja za poduzeća za 25 %, a za MSP-ove za 35 % do kraja mandata ove Komisije.

5.1. Skupni paketi za pojednostavnjenje

Komisija je 2025. dosad donijela pet „skupnih paketa za pojednostavnjenje” kako bi pojednostavnila pravila i smanjila administrativno opterećenje za industrije EU-a. Neki od tih prijedloga, posebno oni iz prvog skupnog paketa za pojednostavnjenje, od 26. veljače 2025., izravno su relevantni za kemijsku industriju EU-a³⁴. Peti skupni paket za pojednostavnjenje, od 17. lipnja 2025., bavi se aspektima obrane i pruža veću mogućnost da države članice izuzmu kemijske tvari pojedinačno, u smjesi ili u proizvodu ako je to potrebno u interesu obrane.

Na dan objave ovog akcijskog plana Komisija predlaže, kao prvi korak, šesti skupni paket za pojednostavnjenje, s posebnim naglaskom na kemikalijama EU-a i povezanom zakonodavstvu: Uredbi o razvrstavanju, označivanju i pakiranju (Uredba CLP)³⁵, Uredbi o gnojidbenim proizvodima³⁶ i Uredbi o kozmetičkim proizvodima³⁷. Prijedlogom se pojednostavnjuju različita pravila u pravnoj stečevini u području kemikalija, a ujedno osigurava visoka razina zaštite zdravlja ljudi i okoliša. Na primjer, revidiraju se odredbe o obveznim veličinama fonta i proredu za označivanje opasnih kemikalija u skladu s Uredbom CLP kako bi se osiguralo da kemijska poduzeća mogu adekvatno dostavljati

⁽³⁴⁾ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni direktiva 2006/43/EZ, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 i (EU) 2024/1760 u pogledu određenih zahtjeva za korporativno izvješćivanje o održivosti i dužnu pažnju za održivo poslovanje, COM(2025) 81 final.

⁽³⁵⁾ Uredba (EZ) br. 1272/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o razvrstavanju, označivanju i pakiranju tvari i smjesa, SL L 353, 31.12.2008., str. 1.

⁽³⁶⁾ Uredba (EU) 2019/1009 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o utvrđivanju pravila o stavljanju gnojidbenih proizvoda EU-a na raspolaganje na tržištu, SL L 170, 25.6.2019., str. 1.

⁽³⁷⁾ Uredba (EZ) br. 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o kozmetičkim proizvodima (preinaka), SL L 342, 22.12.2009., str. 59.

informacije o tvarima i smjesama. Procjenjuje se da će se na temelju tog prijedloga kemijskoj industriji godišnje uštedjeti najmanje 363 milijuna EUR.

Osim ovim skupnim paketom, Komisija će dodatno pojednostavniti zakonodavstvo EU-a relevantno za kemijsku industriju EU-a. U četvrtom tromjesečju 2025. donijet će još jedan skupni prijedlog, namijenjen smanjenju administrativnog opterećenja u zakonodavstvu o okolišu, što će biti relevantno i za kemijsku industriju EU-a.

Do kraja godine Komisija će predložiti i paket za pojednostavnjenje biološke kontrole u poljoprivredi. Neki aspekti, kao što je lakši pristup biopesticida tržištu, također će biti relevantni za kemijsku industriju.

Taksonomija

U okviru provedbe prvog skupnog prijedloga za pojednostavnjenje Komisija će uskoro donijeti revidirane kriterije nenanošenja bitne štete za sprečavanje i kontrolu onečišćenja u skladu s Uredbom o taksonomiji za održiva ulaganja. Konkretno, pojasnit će i ograničiti područje primjene Dodatka C delegiranim aktima o taksonomiji klimatski održivih i okolišno prihvatljivih djelatnosti^{38 39} u smislu obuhvaćenih tvari. Time će se znatno smanjiti opterećenje za dokazivanje usklađenosti s taksonomijom i olakšati pristup održivom financiranju.

5.2. Ciljana revizija Uredbe REACH

Uredba o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH)⁴⁰ temelj je zakonodavstva EU-a kojim se uređuju kemikalije. Uredba REACH je registracijom i evaluacijom doprinijela povećanju znanja o kemikalijama, a autorizacijama i ograničenjima uklanjanju rizika koji predstavljaju određene kemikalije. Međutim, pokazalo se da određeni postupci na temelju te uredbe opterećuju poduzeća, posebno MSP-ove.

Komisija će do kraja 2025. donijeti prijedlog ciljane revizije Uredbe REACH kako bi se pojednostavnila pravila i ubrzali postupci za industriju, uzimajući u obzir pitanja konkurentnosti, sigurnosti, zaštite i održivosti, uz osiguravanje visoke razine zaštite zdravlja ljudi i okoliša⁴¹.

⁽³⁸⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/2486 od 27. lipnja 2023. o dopuni Uredbe (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća utvrđivanjem kriterija tehničke provjere na temelju kojih se određuje pod kojim se uvjetima smatra da ekonomska djelatnost znatno doprinosi održivom korištenju i zaštiti vodnih i morskih resursa, prelasku na kružno gospodarstvo, sprečavanju i kontroli onečišćenja ili zaštiti i obnovi bioraznolikosti i ekosustava i nanosi li ta ekonomska djelatnost bitnu štetu kojem drugom okolišnom cilju i o izmjeni Delegirane uredbe Komisije (EU) 2021/2178 u pogledu specifičnih javnih objava informacija o tim ekonomskim djelatnostima.

⁽³⁹⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2139 od 4. lipnja 2021. o dopuni Uredbe (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća utvrđivanjem kriterija tehničke provjere na temelju kojih se određuje pod kojim se uvjetima smatra da ekonomska djelatnost znatno doprinosi ublažavanju klimatskih promjena ili prilagodbi klimatskim promjenama i nanosi li ta ekonomska djelatnost bitnu štetu kojem drugom okolišnom cilju, SL L 442, 9.12.2021., str. 1.

⁽⁴⁰⁾ Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija, SL L 396, 30.12.2006., str. 1.

⁽⁴¹⁾ Vidjeti i Skupni paket za obrambenu pripravnost, COM(2025) 820 final.

5.3. Uredba o ECHA-i

Komisija predlaže i samostalnu uredbu o Europskoj agenciji za kemikalije (ECHA) kako bi se poboljšalo upravljanje i povećala održivost modela financiranja te agencije. Cilj je ojačati ulogu ECHA-e kako bi mogla djelotvorno izvršavati svoje proširene odgovornosti, povećati njezinu sposobnost da daje pravodobna i koherentna znanstvena mišljenja i pomaže poduzećima da planiraju s većom sigurnošću ulaganja. Pojednostavnjenjem modela financiranja povećat će se operativna prilagodljivost ECHA-e i smanjiti administrativno opterećenje. Zahvaljujući većoj učinkovitosti ECHA će moći pružati bolje usluge poduzećima, posebno MSP-ovima, što će smanjiti njihove troškove usklađivanja.

5.4. Jasna pravila za PFAS-e

Odbori ECHA-e provode znanstvenu procjenu univerzalnog ograničenja za PFAS-e⁴², koja bi trebala biti dovršena 2026. Komisija se obvezala predstaviti prijedlog što je prije moguće nakon što primi mišljenje ECHA-e, s općim ciljem smanjenja emisija PFAS-a na najmanju moguću mjeru.

Komisija će razmotriti zabranu PFAS-a u proizvodima široke potrošnje kao što su kozmetika, materijali koji dolaze u dodir s hranom i odjeća za aktivnosti na otvorenom. Ako nisu dostupne odgovarajuće alternative u smislu učinkovitosti i sigurnosti, daljnja uporaba PFAS-a u industrijskim primjenama može se dopustiti za važne primjene, kao što su zdravstvo, obrana, poluvodiči i drugi strateški sektori⁴³, pod strogim uvjetima dok se ne pronađu prihvatljive zamjene. Odstupanja za primjene morat će biti popraćena zahtjevima za smanjenje emisija u svim fazama životnog ciklusa kako bi se ograničilo ispuštanje onečišćujućih tvari u okoliš, kao i jasnim poticajima za inovacije.

Komisija će podupirati rad industrije na ublažavanju i remedijaciji, povećanju otpornosti vodoopskrbe, poboljšanju zdravlja oceana⁴⁴ i rješavanju problema onečišćenja vode, tla i zraka.

Kako bi podržala postupni prestanak upotrebe PFAS-a, Komisija provodi sveobuhvatnu strategiju s kombinacijom propisa i drugih mjera, koje će uključivati ciljana ulaganja u istraživanje i inovacije za sigurne i održive alternative, poboljšanu koordinaciju među institucijama EU-a i državama članicama te stručne mreže za razmjenu znanja i rješenja. Inovacijski centri EU-a davat će prednost mjerama za pronalaženje sigurnih i održivih alternativa PFAS-ima.

Komisija će promicati prelazak s PFAS-a na sigurnije alternative⁴⁵. EU mora poduzeti odlučne mjere za čišćenje lokacija koje su već jako onečišćene tim tvarima. Čišćenje bi se trebalo temeljiti na načelu „onečišćivač plaća”, pri čemu bi se javna sredstva trebala dodijeliti za čišćenje lokacija bez posjednika ili za koje se ne može pronaći odgovorni subjekt. Iako je remedijacija vrlo skupa, istraživanje i inovacije mogu znatno smanjiti te

(⁴²) Pet nacionalnih tijela (iz Danske, Njemačke, Nizozemske, Švedske i Norveške) u siječnju 2023. ECHA-i je dostavilo dosje za uvođenje ograničenja za sve PFAS-e.

(⁴³) Komunikacija Komisije, Smjernice i načela za koncept nužne uporabe u zakonodavstvu EU-a u području kemikalija (C/2024/2894).

(⁴⁴) Vidjeti i Europski pakt o oceanima, COM(2025) 281 final, str. 8.

(⁴⁵) Vidjeti i Europsku strategiju za otpornost vodoopskrbe, COM(2025) 280 final, str. 5.

troškove pomoću novih tehnologija, uključujući biotehnologije, koje će se promicati u Strategiji za biogospodarstvo.

Razvit će se novi okvir za praćenje PFAS-a na razini EU-a kako bi se centralizirale informacije, utvrdile žarišne točke onečišćenja, istaknuli uspješni načini remedijacije i prikupili podaci iz relevantnog zakonodavstva. Komisija će istražiti kako najbolje poboljšati razmjenu informacija i komunikaciju o onečišćenju PFAS-ima i njihovoj zamjeni te će pokrenuti dijalog s dionicima kako bi se primijenio holistički pristup problemima onečišćenja povezanog s PFAS-ima. Osim toga, kako bi se uklonilo postojeće onečišćenje, Komisija planira uspostaviti javno-privatnu inicijativu za tehnološki napredak u području izvedivih i cjenovno pristupačnih metoda otkrivanja i remedijacije PFAS-a.

5.5. Sigurnost i zdravlje na radu

Sigurnost i zdravlje na radu važni su ne samo za zaštitu zdravlja i sigurnosti radnika, nego i za povećanje produktivnosti i konkurentnosti i osiguravanje jednakih uvjeta u svim sektorima. To se, među ostalim, ostvaruje utvrđivanjem graničnih vrijednosti za profesionalnu izloženost na razini EU-a u skladu s Direktivom o karcinogenim, mutagenim i reproduktivno toksičnim tvarima⁴⁶ i Direktivom o kemijskim sredstvima⁴⁷.

Komisija će poduzeti sljedeće:

- donijeti skupni prijedlog za kemijsku industriju (treće tromjesečje 2025.),
- izmijeniti kriterije nenanošenja bitne štete za sprečavanje i kontrolu onečišćenja u skladu s Uredbom o taksonomiji (treće tromjesečje 2025.),
- donijeti prijedlog ciljane revizije Uredbe REACH (četvrto tromjesečje 2025.),
- donijeti prijedlog osnovne uredbe o ECHA-i (treće tromjesečje 2025.),
- donijeti skupni prijedlog o pojednostavnjenju za sredstva za zaštitu bilja i ubrzati pristup biopesticida tržištu (četvrto tromjesečje 2025.),
- donijeti prijedlog za smanjenje administrativnog opterećenja u zakonodavstvu o okolišu (skupni paket za okoliš) (četvrto tromjesečje 2025.),
- predložiti ograničenje PFAS-a u skladu s Uredbom REACH na temelju mišljenja ECHA-e o dosjeu za „univerzalno” ograničenje PFAS-a,
- razviti okvir za praćenje PFAS-a na razini EU-a kako bi se centralizirali podaci i promicala praktična, znanstveno utemeljena rješenja za održiv odmak industrije EU-a od tih tvari (četvrto tromjesečje 2026.),
- pokrenuti dijalog s dionicima kako bi se primijenio holistički pristup problemima povezanim s onečišćenjem PFAS-ima (drugo tromjesečje 2026.).

6. ZAKLJUČAK

Za uspješnu provedbu ovog akcijskog plana bit će potreban zajednički trud svih dionika, uključujući europske institucije, države članice, industriju i civilno društvo. Bit će ključno

⁽⁴⁶⁾ Direktiva 2004/37/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti karcinogenim ili mutagenim tvarima na radu (šesta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive Vijeća 89/391/EEZ), SL L 158, 30.4.2004.

⁽⁴⁷⁾ Direktiva Vijeća 98/24/EZ od 7. travnja 1998. o zaštiti zdravlja i sigurnosti radnika na radu od rizika povezanih s kemijskim sredstvima (četnaesta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ), SL L 131, 5.5.1998., str. 11.

suradivati na stvaranju povoljnog poslovnog okruženja, promicanju ulaganja u dekarbonizaciju i inovacije, smanjenju ovisnosti sektora i osiguravanju pristupa resursima potrebnima za prelazak na konkurentniju i održiviju budućnost.

Komisija je odlučna blisko suradivati sa svim dionicima kako bi osigurala uspješnu provedbu ovog akcijskog plana i postizanje njegovih ciljeva. U tu će svrhu održavati dijalog s dionicima, pratiti rezultate akcijskog plana i osigurati njegovu brzu provedbu.

Na taj način možemo osigurati da kemijska industrija EU-a zadrži važnu ulogu u gospodarstvu i društvu EU-a, a ujedno doprinosi postizanju klimatskih i okolišnih ciljeva EU-a.
